

Οδηγός δημιουργίας οικοσυστήματος με 2.100 startups και 20.000 νέες θέσεις απασχόλησης σε 5 χρόνια

Η αλλαγή του παραγωγικού μοντέλου και η μετάβαση σε μια οικονομία της γνώσης απαιτεί να επενδύσουμε μακροπρόθεσμα στην καινοτομία, τη συνεργατικότητα και την επιχειρηματικότητα, αξιοποιώντας τη δυναμική και τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας μας. Ένα ανταγωνιστικό οικοσύστημα νεοφυών επιχειρήσεων μπορεί να αποτελέσει ισχυρό μοχλό ανάπτυξης της καινοτομίας των ελληνικών επιχειρήσεων και προσέλκυσης ξένων επενδύσεων. Οι startups μπορούν να αυξήσουν την ανταγωνιστικότητα υφιστάμενων κλάδων, μέσω της δημιουργίας συμπληρωματικών εταιρικών σχέσεων με επιχειρήσεις.

Ο ΣΕΒ υποστηρίζει ότι στα επόμενα 5 χρόνια, η Ελλάδα μπορεί να γίνει πόλος ανάπτυξης των startups και ανάκτησης του brain drain με την προϋπόθεση όμως ότι θα υλοποιήσει μεταρρυθμιστικές πολιτικές και κίνητρα ειδικά για τις νεοφυείς επιχειρήσεις και τους εργαζόμενους σε αυτές (ανάλογα της Ε.Ε.), ώστε να αποτελέσουν καταλύτη βιωσιμότητας. Χωρίς τέτοιες μεταρρυθμίσεις, η Ελλάδα θα συνεχίσει να βρίσκεται στις χαμηλές θέσεις του [δέκτη καινοτομίας της Ε.Ε.](#) (22^η στους 28) όπου καταγράφεται μια εικόνα στασιμότητας από το 2010 έως σήμερα. Έτσι, ακόμη και αξιόλογες χρηματοδοτικές πρωτοβουλίες όπως το Equifund, θα λειτουργήσουν αποσπασματικά αναλώνοντας και πάλι δημόσιους πόρους χωρίς θετικό μακροχρόνιο αποτύπωμα.

Την περίοδο 2012-2016 έχουν επενδυθεί περισσότερα από €250 εκατ. σε ελληνικές νεοφυείς επιχειρήσεις, ενώ έχουν λειτουργήσει πάνω από 10 θερμοκοιτίδες και επιχειρηματικά κεφάλαια (VC). Αλλοδαποί επενδυτές απέκτησαν πλειοψηφικές συμμετοχές σε νεοφυείς επιχειρήσεις, όπως οι BugSense, Hellas Direct, Innoetics και Taxibeat. Τέσσερις Έλληνες περιλαμβάνονται στην έκδοση του 2018 του Forbes 30 Under 30. Παρόλα αυτά, το αναδυόμενο οικοσύστημα των startups αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις στην Ελλάδα με αποτέλεσμα να είναι καθυλωμένο σε μια αναλογία περίπου 4,5 νεοφυών επιχειρήσεων ανά 100.000 κατοίκους το 2017, και να υπολείπεται σημαντικά των υπόλοιπων ευρωπαϊκών χωρών (Πορτογαλία 10/100.000, Ιρλανδία 34/100.000). Η έλλειψη βασικών δεξιοτήτων διοίκησης, η περιορισμένη συνεργασία με εδραιωμένες επιχειρήσεις και πανεπιστήμια, ο φόβος αποτυχίας, το δυσμενές επιχειρηματικό περιβάλλον με έλλειψη κινήτρων, η υψηλή φορολογία εργαζομένων και επιχειρήσεων και οι περίπλοκες διαδικασίες λειτουργούν αποτρεπτικά και περιορίζουν τη μετουσίωση καινοτομίας σε εμπορεύσιμα προϊόντα και υπηρεσίες. Ως αποτέλεσμα, η καινοτομία στη νεοφυή επιχειρηματικότητα παραμένει σποραδική και μικρής προστιθέμενης αξίας παρά τους 6.000 ερευνητές, 1.500 ερευνητικές ομάδες, 200 εργαστήρια, την υψηλή συμμετοχή στο Horizon 2020 και το μεγάλο αριθμό πτυχιούχων STEM (25% έναντι 16% στις χώρες ΟΟΣΑ). Έτσι, μόνο 1% των startups στην Ελλάδα είναι υψηλής επίδρασης (high impact) στην οικονομία, ενώ στο Ισραήλ είναι 1% και στις ΗΠΑ 1 στις 12. Ειδικότερο σημείο που πρέπει να προβληματίσει είναι η περιορισμένη μέχρι σήμερα συνεργασία των εδραιωμένων επιχειρήσεων με τις startups και η επακόλουθη αδυναμία να κεφαλαιοποιήσουν την ευελιξία, την καινοτομία και τις επιχειρηματικές ευκαιρίες που προσφέρουν.

Η στρατηγική που προτείνει ο ΣΕΒ για το οικοσύστημα καινοτομίας περιλαμβάνει μεταρρυθμίσεις και δράσεις για μεγάλες επιχειρήσεις, δημόσιους φορείς, πανεπιστημιακά και ερευνητικά ιδρύματα σε επτά άξονες: 1. Ανάπτυξη δικτύου καινοτομίας, 2. Ανάπτυξη συνεργασιών και δικτύσεων, 3. Διαμόρφωση φορολογικής πολιτικής ενθάρρυνσης startups και καινοτομίας, 4. Διαμόρφωση ευνοϊκού επιχειρηματικού περιβάλλοντος, 5. Κατοχύρωση & αξιοποίηση πνευματικής ιδιοκτησίας 6. Πολιτικές για την προσέλκυση ταλέντου και 7. Ανάπτυξη δεξιοτήτων για τις ανάγκες τις αγοράς.

Οι μεταρρυθμίσεις θα έχουν εξαιρετικά θετικό δημοσιονομικό αντίκτυπο και θα συμβάλουν εντός πέντε ετών στη δημιουργία ενός οικοσυστήματος με 2.100 startups και περίπου 20.000 νέες θέσεις εργασίας. Βάση αυτών των μεταρρυθμίσεων είναι η εργαλειοθήκη «Το οικοσύστημα των νεοφυών επιχειρήσεων στην Ελλάδα - Μια εξαιρετική ευκαιρία για οικονομική ανάπτυξη» ([εδώ](#)) που παρουσίασε στο πρόσφατο επενδυτικό συνέδριο του ΣΕΒ η BOSTON CONSULTING GROUP.

Χορηγοί μελέτης: DAMMA HOLDINGS, SIGNAL OCEAN, UPSTREAM, VIVA WALLET, WORKABLE, INTPAKOM, ΜΥΛΟΙ ΛΟΥΛΗ, ΟΜΙΛΟΣ ΤΙΤΑΝ, ΡΕΗΚΑΠ, ΣΑΡΑΚΑΚΗ ΑΦΟΙ, 24 MEDIA.

Συντονισμός έκδοσης: Τομέας Βιομηχανίας, Αναπτυξιακών Πολιτικών και Δικτύων, ΣΕΒ, Μ. Αθανασιάδη, Senior Advisor.

Τομέας Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Ευρωπαϊκής Πολιτικής

Μιχάλης Μασουράκης
Chief Economist

E: mmassourakis@sev.org.gr
T: +30 211 500 6104

Μιχάλης Μητσόπουλος
Senior Advisor

E: mmtsopoulos@sev.org.gr
T: +30 211 500 6157

Θανάσης Πρίντσιπας
Associate Advisor

E: printsipas@sev.org.gr
T: +30 211 500 6176

Οι απόψεις στην παρούσα έκθεση είναι των συγγραφέων και όχι απαραίτητα του ΣΕΒ. Ο ΣΕΒ δεν φέρει καμία ευθύνη για την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιλαμβάνει η έκθεση.

A. Εισαγωγή

Την περίοδο 2012-2016 επενδύθηκαν περισσότερα από €250 εκατ. σε ελληνικές νεοφυείς επιχειρήσεις. Με εκτιμήσεις της BCG τα περίπου €5 εκ του 2012 εκτινάχθηκαν στα περίπου €90 εκατ. το 2016 (17-πλάσια αύξηση). Λειτουργήσαν πάνω από 10 θερμοκοιτίδες και επιχειρηματικά κεφάλαια (VC), με επενδυτές να αποκτούν πλειοψηφικές συμμετοχές σε νεοφυείς επιχειρήσεις, όπως οι BugSense, Hellas Direct, Innoetics και Taxibeat. Μπορεί τέσσερις Έλληνες να περιλαμβάνονται στην έκδοση του 2018 του Forbes 30 Under 30, του ετήσιου καταλόγου νέων επιτυχημένων επιχειρηματιών, όμως η ενθάρρυνση των startups στην Ελλάδα εξακολουθεί να είναι συγκυριακή, αδόμητη και χωρίς στρατηγική.

Το 2017 καταγράφονται περίπου 4,5 νεοφυείς επιχειρήσεις ανά 100.000 κατοίκους (Πορτογαλία 10, Ιρλανδία 34), ενώ σε όρους ΑΕΠ η Ελλάδα έχει 2,6 startups ανά €1 δις ΑΕΠ σε αντίθεση με τα 5,3 της Ιρλανδίας και Πορτογαλίας. Σε ποιοτικούς όρους συνεισφοράς στην οικονομία η απόσταση είναι εξίσου απογοητευτική. Έχουμε μεν 6.000 ερευνητές, 1.500 ερευνητικές ομάδες, 200 εργαστήρια, υψηλή συμμετοχή στο Horizon 2020 και μεγάλο αριθμό πτυχιούχων STEM (25% έναντι 16% στις χώρες ΟΟΣΑ) όμως η καινοτομία στη νεοφυή επιχειρηματικότητα παραμένει σποραδική και μικρής προστιθέμενης αξίας. Μόνο 1% των startups στην Ελλάδα είναι υψηλής επίδρασης (high impact) στην οικονομία, ενώ στο Ισραήλ είναι 1% και στις ΗΠΑ 1 στις 12.

Το Equifund αποτελεί μεν μια σημαντική πρωτοβουλία χρηματοδότησης, αλλά χωρίς απαραίτητες παρεμβάσεις στο δυσμενές επιχειρηματικό περιβάλλον, στην έλλειψη κινήτρων, στην υψηλή και πολύ προοδευτική φορολογία εργαζομένων και επιχειρήσεων, στους ρυθμιστικούς περιορισμούς συνεργασίας με πανεπιστήμια, και στις περίπλοκες διαδικασίες, η Ελλάδα θα συνεχίσει να λειτουργεί αποτρεπτικά στην νεοφυή επιχειρηματική δραστηριότητα. Όλα τα παραπάνω περιορίζουν το μετασχηματισμό της έρευνας σε εμπορεύσιμα προϊόντα και υπηρεσίες και αυξάνουν δραματικά το φόβο αποτυχίας. Στο δείκτη «GEM-Νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες», η Ελλάδα υπολείπεται σημαντικά με βαθμολογία 13% έναντι 41% σε χώρες όπως Πορτογαλία, Γαλλία, Ισραήλ, κτλ. Όλα αυτά συνεισφέρουν καθοριστικά στις χαμηλές επιδόσεις καινοτομίας της χώρας.

Η υιοθέτηση νέων τεχνολογιών και η μεταφορά τεχνολογίας στις επιχειρήσεις παραμένει περιορισμένη. Στο δείκτη «WEF - Τεχνολογική ωριμότητα» η Ελλάδα παραμένει στην 50η θέση ενώ η Ε.Ε. βρίσκεται στην 27η.

Η μετάβαση στην οικονομία της γνώσης και η αλλαγή του παραγωγικού μοντέλου προϋποθέτει ένα περιβάλλον που ευνοεί την ανάπτυξη της καινοτομίας και της συνεργατικότητας με τα ερευνητικά ιδρύματα. Ένα ανταγωνιστικό οικοσύστημα startup μπορεί να αποτελέσει έναν ισχυρό μοχλό ώθησης στην ανάπτυξη της καινοτομίας των ελληνικών επιχειρήσεων στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων αλλά και στη μείωση του brain drain (καταγράφεται την περίοδο 2010-2017 μείωση του πληθυσμού της χώρας κατά 584.000 στις ηλικίες 20-44 ετών). Οι νεοφυείς επιχειρήσεις μπορούν επίσης να αυξήσουν την ανταγωνιστικότητα υφιστάμενων κλάδων, μέσω της δημιουργίας συμπληρωματικών εταιρικών σχέσεων με εδραιωμένες επιχειρήσεις, αλλά και να επιταχύνουν την παραγωγική μεγέθυνση των ελληνικών ΜμΕ.

Συνεπώς, η Ελλάδα θα πρέπει πολύ γρήγορα να άρει τα εμπόδια και να οικοδομήσει ένα καλά οργανωμένο δίκτυο καινοτομίας και συνεργασιών μεταξύ επιχειρήσεων και πανεπιστημίων, ένα ευνοϊκό ρυθμιστικό και θεσμικό πλαίσιο, κίνητρα για ιδρυτές, επενδυτές και ανθρώπινο δυναμικό, κατάλληλες δομές και μηχανισμούς για το μετασχηματισμό της έρευνας σε προϊόντα με εμπορικό ενδιαφέρον, παγκόσμιες διασυνδέσεις και στελέχη με δεξιότητες ευθυγραμμισμένες στις ανάγκες τις αγοράς.

Οι προκλήσεις που θα πρέπει πολύ γρήγορα να αντιμετωπίσει η Ελλάδα είναι:

- Η εξασφάλιση προϋποθέσεων για την προσέλκυση & διατήρηση ταλέντου.
- Η συγκρότηση συνεργατικών σχηματισμών έρευνας και καινοτομίας με την ενεργή συμμετοχή μεγάλων επιχειρήσεων.
- Ο μετασχηματισμός της έρευνας σε προϊόντα και υπηρεσίες με εμπορικό ενδιαφέρον.
- Η οικοδόμηση ενός επιχειρηματικού περιβάλλοντος ευνοϊκού για την ανάπτυξη και την επιχειρηματικότητα.
- Η αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων σε έρευνα και καινοτομία.
- Η συντονισμένη προώθηση εργαλείων χρηματοδότησης στη βάση μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής.

Την εικόνα αυτή επιβεβαιώνει και ο ετήσιος ευρωπαϊκός πίνακας αποτελεσμάτων καινοτομίας του 2018 για την Ελλάδα, που κατατάσσει τη χώρα μας στη θέση 22 από 28, ως χώρα με μέτριες επιδόσεις καινοτομίας. Η χώρα μας καταγράφεται ότι έχει μια ελαφρά υποχώρηση των επιδόσεων της από το 2010 έως το 2017, την ώρα που για την ΕΕ σαν σύνολο καταγράφεται μια βελτίωση. Πρέπει να σημειωθεί όμως ότι αυτό το συμπέρασμα της μελέτης αντανάκλα μια σημαντική υποχώρηση των επιδόσεων της χώρας σε μια σειρά από δείκτες στα χρόνια κορύφωσης της κρίσης, και έκτοτε μια τάση σταθερής ανάκαμψης σε αρκετούς εκ αυτών. Η εικόνα αυτή γίνεται ορατή και σε μια σειρά από επιλεγμένους υπό-δείκτες της έρευνας, και οι οποίοι σχετίζονται με τα ισχυρά σημεία και τις αδυναμίες που καταγράφει η έρευνα για την Ελλάδα. Η έρευνα αναφέρει ως ισχυρά σημεία για την Ελλάδα «την παρουσία καινοτόμου δραστηριότητας και φορέων έρευνας καθώς και συστημάτων που ευνοούν την έρευνα». Από την άλλη, επιβεβαιώνεται η αδυναμία σε ζητήματα προστασίας βιομηχανικής ιδιοκτησίας καθώς και τις υφιστάμενες προκλήσεις στη χρηματοδότηση αλλά και υποστήριξη.

Επιδόσεις Ελλάδας ως % επιδόσεις μέσου όρου Ε.Ε.

Χρηματοδότηση	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Επενδυτικά κεφάλαια υψηλού κινδύνου (VC), % ΑΕΠ	13%	10%	8%	3%	1%	2%	1%	1%
Δαπάνες Ε&Α επιχειρήσεων, % ΑΕΠ	16%	17%	16%	17%	20%	20%	24%	34%
Δαπάνες Ε&Α δημοσίου τομέα, % ΑΕΠ	42%	35%	49%	52%	66%	68%	86%	73%
Ιδιωτική συγχρηματοδότηση δημοσίων δαπανών Ε&Α (% ΑΕΠ)	82%	82%	82%	82%	77%	66%	68%	89%
Δαπάνες για καινοτομία που δε σχετίζονται με Ε&Α, % κύκλου εργασιών	105%	105%	105%	105%	128%	128%	109%	109%

Έρευνα και καινοτομία σε δημόσιο και ιδιωτικό τομέα και κατοχύρωση αυτής	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Αιτήσεις για πατέντες ανά δισ. ΑΕΠ (PPP)	11%	12%	10%	11%	15%	15%	16%	13%
% πληθυσμού 25-64 ετών σε δια βίου μάθηση	23%	18%	23%	22%	22%	23%	30%	35%
Κοινές δημοσιεύσεις από συνεργασία δημοσίου - ιδιωτών ανά εκ. κατοίκους	59%	61%	56%	55%	55%	60%	58%	51%
Αιτήσεις σημάτων κατατεθέν ανά δισ. ΑΕΠ (PPP)	19%	24%	32%	47%	61%	60%	66%	75%
Δημοσιεύσεις που εντάσσονται στο 10% με τις περισσότερες ετεροαναφορές διεθνώς	79%	82%	79%	80%	87%	88%	84%	86%
ΜμΕ που εισάγουν καινοτομές σε προϊόντα ή διαδικασίες, % ΜμΕ	109%	109%	109%	109%	76%	76%	98%	98%
ΜμΕ που παράγουν εσωτερικά καινοτομία, % ΜμΕ	111%	111%	111%	111%	84%	84%	105%	105%
Καινοτόμες ΜμΕ και συνεργάζονται με άλλους, % ΜμΕ	121%	121%	121%	121%	113%	113%	136%	136%
Διεθνείς επιστημονικές συν-δημοσιεύσεις, ανά εκατ. κατοίκους	121%	133%	148%	157%	167%	176%	192%	194%

Δ1. Στοιχεία ευρωπαϊκού πίνακα αποτελεσμάτων καινοτομίας του 2018. (Eur. Επιτροπή, 2018)

Έτσι, παρατηρούμε (Δ1) ότι πράγματι η χώρα έχει ιδιαίτερα αδύναμες επιδόσεις σε ότι αφορά τη χρηματοδότηση ενδεικτικά μέσω επενδυτικών κεφαλαίων υψηλού κινδύνου, με τις επιδόσεις αυτές να έχουν ουσιαστικά μηδενιστεί στα χρόνια της κρίσης. Την ίδια ώρα που καταγράφεται η αδυναμία κινητοποίησης ιδιωτικών πόρων για Ε&Α, οι δημόσιες δαπάνες (περιλαμβάνουν και τα κονδύλια της Ε.Ε.) έχουν πολύ καλύτερες επιδόσεις, αν και οι δαπάνες τελικά κατευθύνονται, σε συγκριτικά μικρό βαθμό, σε καινοτομίες που βασίζονται σε Ε&Α. Αντίστοιχα, και η ικανότητα μετουσίωσης της καινοτομίας σε προστατευμένη από πατέντες καινοτομία παραμένει ιδιαίτερα αδύναμη.

Το ίδιο ισχύει και στο ζήτημα της δια βίου μάθησης, όπου η βελτίωση των τελευταίων ετών δεν αρκεί ακόμα για να φέρει τη χώρα κοντά στις επιδόσεις της Ε.Ε. Η εικόνα της ανάκαμψης, μετά από μια υποχώρηση στα χρόνια κορύφωσης της κρίσης, εμφανίζεται και σε επιλεγμένα πεδία στα οποία η χώρα έχει καλύτερες ή και άνω του μέσου όρου της Ε.Ε. επιδόσεις. Έτσι, τόσο στον ιδιωτικό τομέα, και μάλιστα τις ΜμΕ, υπάρχει δραστηριότητα που δημιουργεί καινοτομία αλλά και διάθεση συνεργασίας, την ώρα που και στα ερευνητικά ιδρύματα παράγεται έρευνα η οποία οδηγεί σε δημοσιεύσεις.

Τα δεδομένα αυτά επιβεβαιώνουν την ύπαρξη των καταρχήν προϋποθέσεων, που είναι η διάθεση και ικανότητα για έρευνα και καινοτομία, και την ανάγκη για ενίσχυση των δραστηριοτήτων αυτών και, κυρίως, της καλύτερης συνεργασίας σε ζητήματα Ε&Α μεταξύ ιδιωτικού και δημοσίου τομέα. Η εικόνα αυτή επιβεβαιώνει, επίσης, το γεγονός ότι η διαθεσιμότητα σημαντικών κονδυλίων (equifund) που στοχεύουν στη κάλυψη των αδυναμιών χρηματοδότησης και στην ενίσχυση αυτής της σχέσης συνεργασίας ιδιωτικού και δημοσίου τομέα μπορεί – υπό τις κατάλληλες προϋποθέσεις - να βοηθήσει σημαντικά τη χώρα, ειδικά στην παρούσα συγκυρία.

Η στρατηγική που προτείνει ο ΣΕΒ για το οικοσύστημα καινοτομίας και startups περιλαμβάνει μεταρρυθμίσεις και δράσεις για μεγάλες επιχειρήσεις, κρατικούς φορείς, πανεπιστημιακά κι ερευνητικά ιδρύματα σε επτά κεντρικούς άξονες: 1. Ανάπτυξη δικτύου καινοτομίας, 2. Ανάπτυξη συνεργασιών και δικτυώσεων, 3. Διαμόρφωση φορολογικής πολιτικής ενθάρρυνσης startups και καινοτομίας, 4. Διαμόρφωση ευνοϊκού επιχειρηματικού περιβάλλοντος, 5. Κατοχύρωση & αξιοποίηση πνευματικής ιδιοκτησίας 6. Διαμόρφωση

πολιτικών για την προσέλκυση ταλέντου και 7. Ανάπτυξη δεξιοτήτων ευθυγραμμισμένων με τις ανάγκες τις αγοράς.

Οι επτά αυτοί πυλώνες αποτελούν απαραίτητο συμπλήρωμα της πρωτοβουλίας του EquiFund, ώστε να διευκολυνθεί η δημιουργία βιώσιμων οικοσυστημάτων καινοτομίας και όχι η ανάληψη δημόσιων πόρων χωρίς ανταποδοτικότητα και μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα.

Η υλοποίηση της στρατηγικής θα έχει εξαιρετικά θετικό καθαρό δημοσιονομικό αντίκτυπο και θα συμβάλει εντός πέντε ετών στη δημιουργία ενός οικοσυστήματος με περίπου 2.100 startups που θα προσφέρει έως και 20.000 νέες θέσεις εργασίας.

Μέσω της στρατηγικής αυτής θα καταφέρουμε:

- να αξιοποιήσουμε προς όφελος της χώρας τα συγκριτικά πλεονεκτήματα
 - υψηλού επιπέδου επιστημονικό δυναμικό,
 - εγγύτητα με μεγάλες αγορές,
 - καλό κλίμα και υψηλό βιοτικό επίπεδο.
- να οικοδομήσουμε ένα επιτυχές περιβάλλον που ευνοεί την ανάπτυξη της καινοτομίας σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα, αξιοποιώντας εποικοδομητικά την τεράστια ευκαιρία που μας προσφέρεται από το Ταμείο Επιχειρηματικών Συμμετοχών (Equifund), που αναμένεται να διαθέσει έως €1 δισ. για χρηματοδότηση νεοφυών επιχειρήσεων έως το 2022.

B. Εμπόδια και Προκλήσεις που αντιμετωπίζει η χώρα σήμερα

Τα εμπόδια τα οποία στοχεύει να περιορίσει η προτεινόμενη στρατηγική εστιάζουν σε 9 σημεία:

- 1) **«Διαρροή εγκεφάλων»** που τόσο έχει τραυματίσει την χώρα. Η εκτεταμένη φυγή ανθρώπινου κεφαλαίου στα χρόνια της κρίσης συνεισέφερε στη μείωση κατά 584.000 του πληθυσμού της χώρας στις ηλικίες 20-44 ετών (στοιχεία Eurostat). Βάσει υπολογισμών την Endeavor, οι Έλληνες του brain drain, κυρίως ανώτερης & ανώτατης εκπαίδευσης, την περίοδο αυτή έχουν παραγάγει περισσότερα από €50 δισ. ΑΕΠ στις νέες «πατρίδες» τους, ενώ σύμφωνα με την πλέον πρόσφατη έρευνα της ICAP [Brain Drain & Gain 2018](#), όσοι επαγγελματίες αλλά και φοιτητές έχουν φύγει από τη χώρα προοδεύουν στις νέες τους πατρίδες, αναλαμβάνοντας σε ένα αξιοκρατικό περιβάλλον σταδιακά θέσεις ευθύνης, ενώ ένα μεγάλο ποσοστό (1/3) δε σκοπεύει να γυρίσει ποτέ.
- 2) **Αναντιστοιχία ανάμεσα στις δεξιότητες που αναπτύσσει το σύστημα εκπαίδευσης και σε αυτές που επιζητούν οι επιχειρήσεις.** Η έλλειψη εξειδικευμένης κατάρτισης και σχετικής επαγγελματικής εμπειρίας μέσω πρακτικής άσκησης δημιουργεί τεράστιο κενό μεταξύ προσφοράς και ζήτησης. Η Ελλάδα καταλαμβάνει την 5η θέση στην Ευρώπη ως προς το ποσοστό κατοχής πανεπιστημιακού τίτλου σπουδών μηχανικού, βιομηχανικής παραγωγής και δομικών έργων, ενώ

κατατάσσεται παγκοσμίως στην 100η θέση στη διαθεσιμότητα υπηρεσιών εξειδικευμένης κατάρτισης. Οι ελληνικές επιχειρήσεις σήμερα αναζητούν σύγχρονες ειδικότητες όπως s/w developers, data analysts, καθώς και δεξιότητες όπως μάνατζμεντ, παρουσιάσεις και η δυνατότητα να κάνουν ομιλία σε κοινό, αλλά δεν βρίσκουν. Απαιτείται η ενδυνάμωση της συνεργασίας των φορέων εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας.

- 3) **Πολύ χαμηλές επενδύσεις καινοτομίας** και τεχνολογικής ανάπτυξης (76% λιγότερες επενδύσεις σε E&A σε σχέση με χώρες της Ε.Ε.).
- 4) **Χαμηλό ποσοστό καινοτομίας στις νέες επιχειρήσεις** που ιδρύονται στην Ελλάδα (μόνο 1‰ είναι υψηλής επίδρασης (high impact) στην οικονομία, ενώ στο Ισραήλ είναι 1% και στις ΗΠΑ 1 στις 12).
- 5) **Πολύ περιορισμένη συνεργασία μεταξύ πανεπιστημίων και επιχειρήσεων.** Η Ελλάδα κατατάσσεται στην 112η θέση παγκοσμίως ως προς τη συνεργασία βιομηχανίας & πανεπιστημίων στην έρευνα & ανάπτυξη. Η συνεργασία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων με ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης και ερευνητικά ινστιτούτα στον τομέα της καινοτομίας και της έρευνας έχει μειωθεί κατά 10,7% από το 2012. Φωτεινές εξαιρέσεις αποτελούν οι ελληνικές επιχειρήσεις που υιοθετούν πρακτικές ανοικτής καινοτομίας ή δίνουν πρόσβαση σε startups για τη διενέργεια πιλοτικών δοκιμών στις εγκαταστάσεις τους και το λανσάρισμα νέων προϊόντων / υπηρεσιών.
- 6) **Αναιμική αξιοποίηση ερευνητικών αποτελεσμάτων.** Τα Ελληνικά πανεπιστήμια παραμένουν μακριά από την επιχειρηματικότητα και σπανίως ασχολούνται με την εμπορική αξιοποίηση και την οικονομική εκμετάλλευση της έρευνας που αναπτύσσουν. Δεν διαθέτουν μηχανισμούς, δομές και εξειδικευμένο προσωπικό που 1) να αξιολογεί τα ερευνητικά αποτελέσματα, 2) να χρηματοδοτεί πατέντες εκεί όπου διαφαίνεται εμπορικό ενδιαφέρον και 3) να αναλαμβάνει στη συνέχεια την εμπορική τους αξιοποίηση.
- 7) **Δυσμενές επιχειρηματικό περιβάλλον και έλλειψη κινήτρων** που αποθαρρύνει τις επενδύσεις σε καινοτομία και τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων. Η Ελλάδα δεν θα μπορέσει να αναπτύξει ένα οικοσύστημα ελληνικών και διεθνών startups αλλά ούτε και να προσελκύει ανθρώπινο δυναμικό υψηλής εξειδίκευσης, εάν συνεχίσει να έχει:
 - Πολύ υψηλούς φορολογικούς συντελεστές ατομικού εισοδήματος:
 - Το 5ο υψηλότερο μη μισθολογικό κόστος (φόροι εισοδήματος συν ασφαλιστικές εισφορές ως άθροισμα) στον ΟΟΣΑ στο 38% έναντι του μέσου όρου 27% του ΟΟΣΑ.¹
 - Ο 5ος υψηλότερος καθαρός μέσος φορολογικός συντελεστής στον ΟΟΣΑ στο 23% έναντι του μέσου όρου 14% του ΟΟΣΑ
 - ΦΠΑ στο 24% έναντι του μέσου όρου 20% στη ζώνη του ευρώ:
 - Πολύ υψηλούς συντελεστές φορολογίας εισοδήματος εταιρειών (29% έναντι 24% στον ΟΟΣΑ)²
 - Πολύπλοκες φορολογικές διαδικασίες:
 - 193 ώρες για προετοιμασία και καταβολή φόρων έναντι 160 ωρών στον ΟΟΣΑ

¹ OECD Taxing Wages in Greece 2016.

² 1. WB DB 2018, 2. TMF Financial Complexity 2017, 3. OECD 2013, 4. WEF GCI 2017-18, 5. IAW, 6. Eurobank, 7. EU 2015 Ageing Report, 8. Καθημερινή. Πηγή: ΕΕ, WEF, TMF, ΟΟΣΑ, IAW, Eurobank, Καθημερινή, ανάλυση BCG.

- Εξαιρετικά πολύπλοκο σύνολο φορολογικών κανόνων που επηρεάζουν τη λογιστική παρακολούθηση σε τοπικό επίπεδο

→ Υψηλές & μη ανταποδοτικές εισφορές κοινωνικής ασφάλισης.

→ Επιβολή υψηλού διοικητικού φόρτου.

- Η Ελλάδα κατατάσσεται στην 4η θέση ως προς την πολυπλοκότητα σε επίπεδο λογιστικής και φορολογικής συμμόρφωσης (σε σύνολο 94 χωρών).

- 8) **Περιοριστικό και σύνθετο οικονομικό περιβάλλον και αντιπαραγωγική διάρθρωση της αγοράς.** Εκτεταμένη έρευνα έχει αποδείξει ότι το αυστηρό ρυθμιστικό πλαίσιο συνδέεται με μεγαλύτερη αναποτελεσματικότητα και ανεπαρκή αποτελέσματα στην αγορά. Η Ελλάδα κατατάσσεται στην 127η θέση σε σύνολο 180 χωρών όσον αφορά την οικονομική απελευθέρωση. Η αγορά προϊόντων και υπηρεσιών στην Ελλάδα έχει το 5ο πιο περιοριστικό ρυθμιστικό πλαίσιο στον ΟΟΣΑ (σε σύνολο 33 χωρών). Επιπλέον, σύμφωνα με μελέτη της ΕΕ (2014) έως το 78% του ελλείμματος εξαγωγών της Ελλάδας μπορεί να αποδοθεί σε θεσμικούς παράγοντες που σχετίζονται με το κόστος και το χρόνο συμμόρφωσης με το ρυθμιστικό πλαίσιο περί εξαγωγών.
- 9) **Δυσμενές σύστημα πτωχευτικής νομοθεσίας** που δεν επιτρέπει τη δεύτερη ευκαιρία αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για το 41% των δυνητικών ιδρυτών startups³. Το ελληνικό πτωχευτικό δίκαιο καθιστά τη διακοπή μιας επιχείρησης δαπανηρή και χρονοβόρα, αποθαρρύνοντας τους νέους από τη σύσταση εταιρείας. Η κήρυξη πτώχευσης έχει επιχειρηματικές συνέπειες δια βίου, ενώ δεν υπάρχει αποδέσμευση από ευθύνη & δεύτερη ευκαιρία αναφορικά με χρέη προς φορείς κοινωνικής ασφάλισης & φορολογικές αρχές, ακόμα και εν τη απουσία αποδεδειγμένης κακής πίστης & αμέλειας. Η πρόσφατη νομοθεσία (Ν. 4446/2016), η οποία αποβλέπει στον εξορθολογισμό των συνήθων διαδικασιών πτώχευσης και εκκαθάρισης, θα συνδράμει στην εξάλειψη ορισμένων ζητημάτων, ωστόσο ακόμη δεν έχει εφαρμοστεί πλήρως στην πράξη και πολλά καίρια ζητήματα δεν έχουν ακόμη εξεταστεί (βλέπε [SR 16 Πτωχευτικό δίκαιο: «δεύτερη ευκαιρία» ή αργός θάνατος για τις επιχειρήσεις και την οικονομία;»](#)).

Η κήρυξη πτώχευσης έχει επιχειρηματικές συνέπειες δια βίου, ενώ δεν υπάρχει αποδέσμευση από ευθύνη & δεύτερη ευκαιρία αναφορικά με χρέη προς φορείς κοινωνικής ασφάλισης & φορολογικές αρχές, ακόμα και εν τη απουσία αποδεδειγμένης κακής πίστης & αμέλειας.

³ Πηγή: GEM 2016-2017, ανάλυση BCG.

Γ. Η πορεία που έχουν ακολουθήσει άλλα κράτη

Στην Ευρώπη και τον υπόλοιπο κόσμο για την **προώθηση και την καθιέρωση του οικοσυστήματος startups και καινοτομίας** ιδρύονται οργανισμοί που συνήθως αποτελούν συμπράξεις δημοσίου-ιδιωτικού τομέα, μπορεί όμως να είναι και απόλυτα κυβερνητικές ή ιδιωτικές πρωτοβουλίες.

Το πεδίο των δραστηριοτήτων τους εστιάζει συνήθως σε:

1. υποστήριξη (incubation) και επιτάχυνση (acceleration) των startups,
2. marketing και branding για την ενδυνάμωση του οικοσυστήματος,
3. προσέλκυση επενδυτών και
4. άσκηση επιρροής στην κυβέρνηση για την εξάλειψη ρυθμιστικών και άλλων εμποδίων.

Παραδείγματα τέτοιων οργανισμών αποτελούν:

- Το StartupDelta, το οποίο είναι μια ανεξάρτητη σύμπραξη δημόσιου-ιδιωτικού τομέα που συνεργάζεται με την κυβέρνηση και συνδέει και προωθεί το ολλανδικό οικοσύστημα startup.
- Ο οργανισμός Swiss Entrepreneurs Foundation, ο οποίος στηρίζεται από τον ιδιωτικό τομέα, επικεντρώνεται στην προώθηση του οικοσυστήματος, δημιουργώντας ευκαιρίες δικτύωσης, προωθώντας ρυθμιστικές αλλαγές και προσελκύνοντας χρηματοδότηση.
- Το Startup Portugal, το οποίο στηρίζεται από την κυβέρνηση, επικεντρώνεται στην προσέλκυση χρηματοδότησης, την επιτάχυνση των startups, την υποστήριξη των ιδρυτών, την προώθηση του οικοσυστήματος και την προώθηση των ρυθμιστικών αλλαγών.
- Το Startup Estonia, είναι μια πρωτοβουλία που στηρίζεται από την κυβέρνηση και επικεντρώνεται στην ενδυνάμωση του οικοσυστήματος, την οικοδόμηση ανθρώπινου δυναμικού, την προσέλκυση επενδυτών και την άσκηση επιρροής στην κυβέρνηση.

Για την ανάπτυξη δικτύων συνεργασίας μεταξύ μεγάλων επιχειρήσεων, startups και πανεπιστημίων και την προώθηση συνεργατικών σχηματισμών έχουν δημιουργηθεί ανά τον κόσμο περιοχές καινοτομίας.

Συγκεντρώνονται δηλαδή σε μια γεωγραφική περιοχή, ιδιωτικά & δημόσια ερευνητικά κέντρα, πανεπιστήμια, μικρές και μεγάλες επιχειρήσεις, accelerators και incubators, προκειμένου να δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνέργειες για την υλοποίηση καινοτόμων έργων και την ανάπτυξη καινοτόμων εταιρειών.

Παραδείγματα τέτοιων περιοχών αποτελούν:

- Στο Ισραήλ, το Silicon Wadi, περιοχή κατά τα πρότυπα της Silicon Valley, που στεγάζει 300 επιχειρήσεις και 5.000 νέες startups και απασχολούνται εκεί πάνω από 50.000 επιστήμονες. Μεταξύ των εταιρειών περιλαμβάνονται τα ερευνητικά κέντρα εταιριών όπως η Apple, Google, Microsoft, IBM, GE και η Philips.

- Στη Βαρκελώνη, με την ανάπτυξη μιας υποβαθμισμένης βιομηχανικής περιοχής με σύγχρονες υποδομές και νέο οδικό δίκτυο, δημιουργήθηκε το 22@ Barcelona Innovation District όπου έχουν εγκατασταθεί πανεπιστήμια, ερευνητικά ιδρύματα, accelerators, incubators και 8.823 εταιρείες, στις οποίες περιλαμβάνονται μεγάλες, αναγνωρίσιμες επιχειρήσεις όπως η Indra και η Schneider αλλά και πολλές startups (περίπου 4.000).
- Στην Ιταλία, το Technopoles project: Emilia Romagna High Technology Network, αποτελεί δίκτυο 20 πόλεων με 82 ερευνητικά κέντρα από δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, πανεπιστήμια και επιχειρήσεις. Έχει διαφορετική θεματική εξειδίκευση σε κάθε πόλη: ναυτεχνολογία στην Bologna, τεχνολογία τροφίμων στην Parma, βιομηχανία στη Ravenna κ.α. Απασχολεί συνολικά 560 νέους ερευνητές που ασχολούνται αποκλειστικά με ερευνητικά θέματα που ενδιαφέρουν τη βιομηχανία.

Η διαμόρφωση ενός ευνοϊκού επιχειρηματικού περιβάλλοντος αποτελεί προϋπόθεση για την επιχειρηματική ανάπτυξη.

Οι χώρες διεθνώς εφαρμόζουν μεταρρυθμίσεις της υφιστάμενης φορολογικής πολιτικής, προκειμένου να πετύχουν επιμέρους στρατηγικούς τους στόχους.

Για παράδειγμα:

- Για την τόνωση της ίδρυσης νέων επιχειρήσεων υψηλού δυναμικού και τη στήριξη της επιχειρηματικής τους ανάπτυξης, στη Γαλλία εφαρμόζουν:
 - τριετή αναστολή καταβολής φόρου εισοδήματος για startups,
 - ολική φοροαπαλλαγή για τα πρώτα 2 έτη,
 - 50% απαλλαγή για το τρίτο έτος,
 - δυνατότητα μεταφοράς ζημιών στις επόμενες χρήσεις για έως και 10 έτη.
- Στην Μεγάλη Βρετανία δίνουν ώθηση στην καινοτομία προσφέροντας αύξηση φοροαπαλλαγών για έσοδα από πνευματική ιδιοκτησία:
 - Μείωση φόρου επιχειρήσεων που αφορά την εκμετάλλευση προϊόντων πνευματικής ιδιοκτησίας σε 10% σε εθνικό επίπεδο και σε 0 % σε διεθνές επίπεδο,
 - επέκταση της περιόδου απαλλαγής φόρου για κέρδη που πηγάζουν από διεθνή προϊόντα πνευματικής ιδιοκτησίας από 3 σε 5 χρόνια.

Στο στίβο του παγκόσμιου ανταγωνισμού είναι πολλές οι χώρες που εφαρμόζουν ένα μίγμα κινήτρων για την προσέλκυση όχι μόνο επιτυχημένων startups, αλλά και τμημάτων R&D μεγάλων εταιρειών, εργαστηρίων ξένων πανεπιστημίων, και άλλων «anchor tenants».

Ιδιαίτερα επιτυχημένο είναι το παράδειγμα της Ιρλανδίας που μέσω ευνοϊκών ρυθμίσεων (12,5% φόρος εταιρειών, 25% πίστωση φόρου για έρευνα & ανάπτυξη, ευνοϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο στον τομέα της πνευματικής ιδιοκτησίας κ.λπ.), προσέλκυσε την Google, η οποία μετέφερε τα κεντρικά γραφεία της στην Ιρλανδία. Ο συνδυασμός των κινήτρων και της παρουσίας της Google οδήγησε αρκετές ακόμα εταιρείες να μεταφέρουν τα κεντρικά γραφεία τους στην Ιρλανδία (π.χ. Yahoo, eBay, Amazon, Facebook, Microsoft).

Ως κίνητρο καινοτομίας & ανάπτυξης σε πολλές χώρες εφαρμόζεται και η απελευθέρωση του ρυθμιστικού πλαισίου σε τομείς προηγμένης τεχνολογίας. Η τροποποίηση της νομοθεσίας για την άρση φραγμών σε επιμέρους τεχνολογικές εφαρμογές όπως πχ μη επανδρωμένα εναέρια οχήματα (drones), αυτόνομα οχήματα, υδρογονοκίνητα οχήματα, κα, έχει επιτύχει την προσέλκυση διεθνών συνεργατών και την ώθηση της επιχειρηματικής έρευνας και ανάπτυξης.

Τέλος, για την ενθάρρυνση ξένων & εγχώριων επενδύσεων σε startups οι χώρες παρέχουν κίνητρα σε επενδυτές, όπως για παράδειγμα η Μεγάλη Βρετανία, που εφαρμόζει ένα καθεστώς φορολογικών κινήτρων για ετήσιες επενδύσεις από angel investors.

Το καθεστώς περιλαμβάνει:

- Φοροαπαλλαγή 50% επί επενδύσεων έως 100.000 λίρες ετησίως επί μετοχών που πληρούν τα σχετικά κριτήρια,
- ανάπτυξη ειδικών κινήτρων σε κάθε στάδιο της επένδυσης για αυτοτελείς επενδυτές π.χ. τα βρετανικά επενδυτικά προγράμματα EIS & SEIS,
- δυνατότητα 10ετούς μεταφοράς των ζημιών σε επόμενες χρήσεις για φορολογικούς σκοπούς.

Το ανθρώπινο κεφάλαιο αποτελεί την κινητήρια δύναμη της ανάπτυξης και της καινοτομίας και ως εκ τούτου η προσέλκυση και διατήρηση ταλέντου αποτελεί για όλες τις χώρες σημαντική προτεραιότητα.

Ως κοντινά στην περίπτωση της Ελλάδας επιλέγονται τα παραδείγματα:

- Της Πορτογαλίας, που παρέχει στα εκπατρισμένα στελέχη ενιαίο φόρο εισοδήματος 20% για εγχώρια εισοδήματα και 0% για εισοδήματα που αποκτήθηκαν στο εξωτερικό για 10 έτη.
- Της Κύπρου, που προσφέρει απαλλαγές φορολογίας εισοδήματος:

- ο Για το 50% της αμοιβής από οποιαδήποτε επαγγελματική απασχόληση στην Κύπρο για 10 έτη, εάν το εισόδημα αυτό υπερβαίνει τις €100.000 ετησίως.
- ο Για το 20% της αμοιβής ή για €8.550 (όποιο από τα δύο είναι χαμηλότερο), για 5 έτη, εάν το εισόδημα είναι κάτω των €100.000 ετησίως.

Δ. Οι προτάσεις ανάπτυξης ενός δυναμικού οικοσυστήματος νεοφυών επιχειρήσεων

Όραμα του ΣΕΒ είναι η χώρα να αποκτήσει τα κατάλληλα θεμέλια για ένα οικοσύστημα καινοτομίας, το οποίο θα μπορεί να φιλοξενήσει ελληνικές και διεθνείς startups και να συμβάλει στην ανάπτυξή τους βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα.

Πιστεύουμε ότι οι μεγάλες επιχειρήσεις μπορούν και πρέπει να διαδραματίσουν κρίσιμο ρόλο στην προώθηση του οικοσυστήματος αυτού. Πιστεύουμε επίσης πως θα πρέπει ιδιωτικός και δημόσιος τομέας να ενώσουν τις δυνάμεις τους και να αναλάβουν πρωτοβουλίες από κοινού, για την ενθάρρυνση της καινοτομίας στην Ελλάδα.

Το σχέδιο του ΣΕΒ για το οικοσύστημα καινοτομίας και startups περιλαμβάνει στρατηγικές και δράσεις για μεγάλες εταιρείες, κρατικούς φορείς, πανεπιστημιακά ιδρύματα και επιχειρηματίες σε επτά κεντρικούς άξονες:

1. Ανάπτυξη δικτύων καινοτομίας

Προτείνονται:

- **Ίδρυση ενός ιδιωτικού, ανεξάρτητου ταμείου έρευνας για την καινοτομία:** Ένα ανεξάρτητο ταμείο έρευνας και ανάπτυξης, χρηματοδοτούμενο πρωτίστως από εταιρείες, μπορεί να κατευθύνει τη χρηματοδότηση σε βιώσιμα από επιχειρηματική άποψη σχέδια που ενδιαφέρουν τη βιομηχανία, λειτουργώντας συμπληρωματικά στη χρηματοδότηση για την έρευνα & ανάπτυξη. Το Ταμείο θα προωθεί τη συνεργασία ανάμεσα στον επιχειρηματικό και ακαδημαϊκό τομέα και θα εντοπίζει ενδιαφέρουσες ευκαιρίες για έρευνα, με ιδιαίτερη έμφαση στις εμπορικές εφαρμογές και στη συνεργασία με μεγάλους διεθνείς οργανισμούς. Σε ιδιωτικούς πόρους μπορεί να προστεθεί και κυβερνητική στήριξη, πρότυπο που έχει ήδη εφαρμοστεί σε πολλές χώρες (πχ Ισραήλ) για να ωθήσει ιδιωτικές επενδύσεις στην έναρξή τους.
- **Ανάπτυξη ζώνης καινοτομίας (innovation district):** Καθοριστικό στοιχείο για την επιτυχή λειτουργία των ζωνών καινοτομίας είναι η συνεργασία των ενδιαφερομένων για να δώσουν νέο σκοπό σε μια συγκεκριμένη περιοχή, εξασφαλίζοντας παράλληλα δεσμεύσεις από παράγοντες κρίσιμους για τη λειτουργία τους, όπως εταιρείες, πανεπιστημιακά ιδρύματα και incubators. Απαραίτητη προϋπόθεση η συμμετοχή μεγάλων επιχειρήσεων που λειτουργούν σαν μαγνήτες, προσελκύοντας startups με συμπληρωματικά προϊόντα και υπηρεσίες.
- **Προσέλκυση επιχειρηματικών και ακαδημαϊκών πόλων έλξης (anchor tenants):** Η Ελλάδα θα πρέπει να προσφέρει κίνητρα –στο πλαίσιο μας στοχευμένης στρατηγικής- ώστε να προσελκύσει

ξένες εταιρείες και πανεπιστήμια προκειμένου να δημιουργήσουν εγκαταστάσεις E&A, δοκιμών και πιλοτικών εφαρμογών. Το πείραμα της Tesla -που ίδρυσε κέντρο E&A στο Δημόκριτο- θα πρέπει να πετύχει, προκειμένου να ακολουθήσουν και άλλοι και για να πετύχει, για να μεγαλώσει δηλαδή και να αποκτήσει εκατοντάδες και γιατί όχι χιλιάδες εργαζόμενους θα πρέπει η Ελλάδα να προσφέρει μία ανταγωνιστική φορολογική και οικονομική πολιτική κινητροδότησης (βλ. κίνητρα Ιρλανδίας, Ισραήλ).

2. Ανάπτυξη συνεργασιών και δικτύωσης

Προτείνονται:

- **Ανάπτυξη ενός διεθνούς προγράμματος, δικτύωσης, mentoring, συνεργασιών και επενδύσεων:** Το πρόγραμμα mentoring και δικτύωσης θα πρέπει να συνδέει τους Έλληνες επιχειρηματίες με δυνητικούς angel investors και επενδυτές από όλο τον κόσμο και να παρέχει βοήθεια σε πρακτικά θέματα (δηλ. scale-up, συνήθειες παγίδες, πιθανές επιχειρηματικές ευκαιρίες κ.λπ.). Υποστηρικτικά του προγράμματος αυτού, προτείνεται η ανάπτυξη ψηφιακής πλατφόρμας διασύνδεσης δεξιοτήτων και αναγκών. Στόχος της να δημιουργηθεί ένα «professional network» που να φέρνει σ' επαφή ανθρώπους που θέλουν να ξεκινήσουν μία επιχείρηση με μεγάλες επιχειρήσεις, ερευνητές και πανεπιστημιακά εργαστήρια, έτσι ώστε απ' τη μια startups και ερευνητές να γνωρίζουν τις ανάγκες των επιχειρήσεων και από την άλλη οι μεγάλες επιχειρήσεις να έχουν γνώση του ταλέντου που υπάρχει. Επιπλέον, διασύνδεση ιδρυτών startups και μεντόρων στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.
- **Ενδυνάμωση των πανεπιστημιακών κέντρων επιχειρηματικότητας:** τα πανεπιστήμια μπορούν να προωθήσουν συστηματικότερα την επιχειρηματικότητα μέσω της στενότερης και συστηματικότερης συνεργασίας τους με μεγάλες επιχειρήσεις. Ενδεικτικά αναφέρονται προγράμματα και δράσεις όπως, το entrepreneurs-in-residence, στο οποίο ένας καθιερωμένος επιχειρηματίας μοιράζεται τις γνώσεις και την πείρα του με νέους επιχειρηματίες, την παροχή επιμερισμένης πρόσβασης σε χώρους εργασίας / εργαστηρίων (makers space), τη διοργάνωση επιτόπιων επισκέψεων, την παροχή ευκαιριών πρόσληψης / παρακολούθησης (shadowing), κλπ.

3. Διαμόρφωση φορολογικής και οικονομικής πολιτικής που ενθαρρύνει και στηρίζει την ανάπτυξη των startups και της καινοτομίας

Προτείνονται:

- **Μείωση φόρου εισοδήματος** και εισφορών κοινωνικής ασφάλισης για τα πρώτα έτη λειτουργίας
- **Παροχή επιχορήγησης** για έρευνα και ανάπτυξη, κατάρτιση στελεχών, κτλ
- **Μείωση φόρου** για έσοδα από πνευματική ιδιοκτησία

- **Παροχή κινήτρων** σε angel investors και επενδυτές

4. Διαμόρφωση ευνοϊκού επιχειρηματικού περιβάλλοντος

Προτείνονται:

- **Απλοποίηση των λογιστικών απαιτήσεων και των απαιτήσεων καταβολής φόρου**
 - Υπολογισμός του ΦΠΑ βάσει των αρχών της λογιστικής, άρση των απαιτήσεων για προκαταβολή φόρου, καθώς και εφαρμογή της επιστροφής του ΦΠΑ εντός 90 ημερών.
- **Μεταρρύθμιση της πτωχευτικής νομοθεσίας**
 - Πλήρης εφαρμογή της νέας πτωχευτικής νομοθεσίας (Ν.4446/2016) που παρέχει μια «δεύτερη ευκαιρία» στους οφειλέτες απαλλάσσοντάς τους πλήρως από τις οφειλές τους, εφόσον δεν ενήργησαν κακόπιστα.
 - Συμπληρωματικές επεμβάσεις στο προ-πτωχευτικό και πτωχευτικό δίκαιο που θα καταστήσουν τις ήδη θεσμοθετημένες αλλαγές πλήρως λειτουργικές, όπως έχουν ήδη καταγραφεί από τον ΣΕΒ.
 - Θέσπιση κανόνων για το επάγγελμα των συνδίκων πτώχευσης.
 - Βελτιστοποίηση και προώθηση της εξωδικαστικής αναδιάρθρωσης των οφειλών.
- **Χαλάρωση του ρυθμιστικού πλαισίου ώστε να επιτευχθεί ανάπτυξη σε τομείς με προοπτική**
 - Διαβούλευση ιδιωτικού και δημόσιου τομέα για τον προσδιορισμό των κλάδων υψηλής ανάπτυξης και την εξέταση του ρυθμιστικού κενού που πρέπει να καλυφθεί για την παροχή υποστήριξης στην ανάπτυξη του κλάδου.
 - Ψήφιση ρυθμιστικού πλαισίου, ειδικού για κάθε κλάδο, προκειμένου να δοθεί ώθηση στην επιχειρηματική έρευνα και ανάπτυξη. Ενδεικτικά παραδείγματα: Α) Ανάλυση μεγάλου όγκου δεδομένων: κανονιστικό και ρυθμιστικό πλαίσιο για το άνοιγμα των δεδομένων και την ελεύθερη ροή τους, το ηλεκτρονικό απόρρητο και την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο Β) Ρυθμιστικό πλαίσιο που να επιτρέπει σε συγκεκριμένες περιοχές την κυκλοφορία μη επανδρωμένων εναέριων οχημάτων (drones), αυτόνομων και υδρογονοκίνητων οχημάτων, ΚΟΚ.

5. Κατοχύρωση και αξιοποίηση πνευματικής ιδιοκτησίας

Προτείνονται:

Δημιουργία ενός αποτελεσματικού πλαισίου πνευματικής ιδιοκτησίας, το οποίο θα ανταποκρίνεται στα ευρωπαϊκά και αμερικανικά πρότυπα, προκειμένου να παρέχει ένα ασφαλές και ελκυστικό περιβάλλον για την ανάπτυξη της καινοτομίας.

- Εφαρμογή των προβλεπόμενων στον Ν4512/2018 σχετικά με την **εκπαίδευση και τη συνεργασία των εξεταστών με διεθνή σώματα πιστοποίησης**.
- Πλήρης εφαρμογή του Ν4512/2018 για τη **δημιουργία δεξαμενής εξειδικευμένων πιστοποιημένων συμβούλων ευρεσιτεχνίας** (patent attorney) που θα διαθέτουν πτυχίο στους κλάδους STEM και εξειδίκευση σε νομικά θέματα και θέματα πνευματικής ιδιοκτησίας.
- **Διαμόρφωση συμφωνιών κατανομής κερδών** μεταξύ ιδιωτών και ερευνητικών / πανεπιστημιακών ιδρυμάτων, από την αξιοποίηση διανοητικής ιδιοκτησίας που αναπτύχθηκε εντός του ιδρύματος.

6. Διαμόρφωση πολιτικών για την προσέλκυση ταλέντου

Προτείνονται:

- **Δημιουργία ελκυστικής φορολογικής πολιτικής** αναφορικά με τα προσωπικά εισοδήματα των εκπαιδισμένου ανθρώπινου δυναμικού.
- Βελτίωση της πολιτικής αναφορικά με τα **δικαιώματα προαίρεσης** αγοράς μετοχών.
- **Επέκταση του προγράμματος Golden Visa** για την υπαγωγή ιδρυτών και υπαλλήλων startups.

7. Ανάπτυξη δεξιοτήτων ευθυγραμμισμένων με τις ανάγκες τις αγορές

Προτείνονται:

- **Βελτίωση των ευκαιριών πρακτικής άσκησης και υποτροφίας**. Δεδομένου ότι λιγότερο από το ένα τέταρτο των φοιτητών παρακολουθούν προγράμματα πρακτικής άσκησης, τα ελληνικά πανεπιστήμια θα πρέπει να εντατικοποιήσουν τις προσπάθειές τους προκειμένου όλοι οι φοιτητές να αποκτούν εργασιακή εμπειρία. Είναι απαραίτητη η συστηματική συνεργασία των πανεπιστημίων με επιχειρήσεις και η αλλαγή κουλτούρας και νοοτροπίας εντός των πανεπιστημίων. Ένα χρήσιμο εργαλείο για την επέκταση της πρακτικής άσκησης είναι η δημιουργία διαδικτυακής πύλης, η οποία παρέχει τη δυνατότητα στους φοιτητές να θέτουν εύκολα υποψηφιότητα για σχετικές θέσεις.

- **Δημιουργία online one-stop-shop για το ανθρώπινο δυναμικό.** Προτείνεται η σύσταση one-stop-shop και ευρεία προώθηση όλων των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τον προσδιορισμό, την προσέλκυση και την ανάπτυξη ταλαντούχων στελεχών για τις startups.

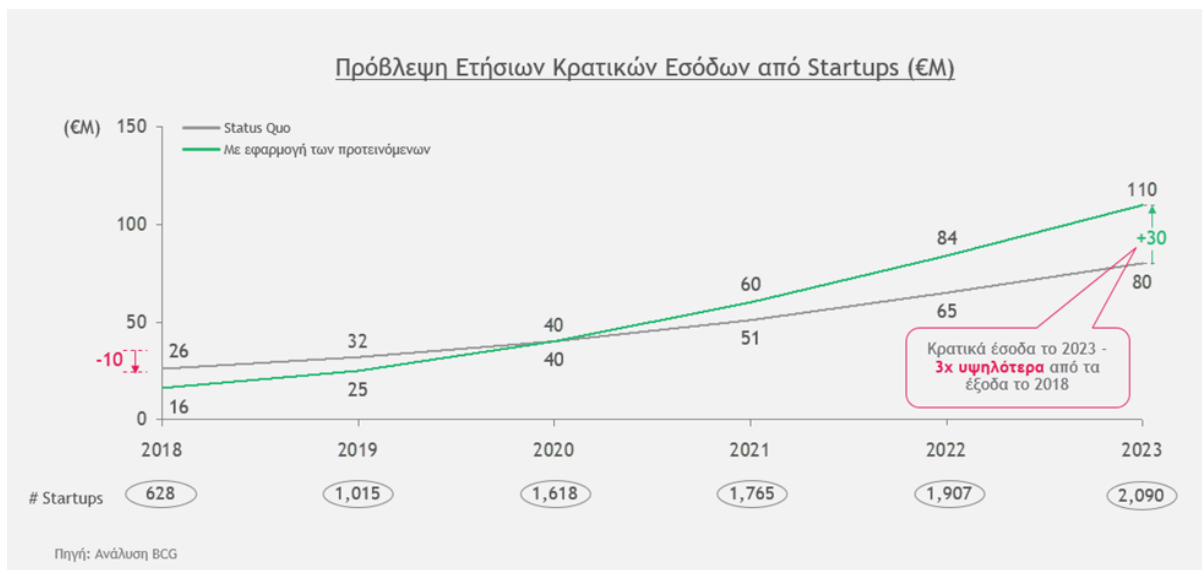
Το one stop shop θα συγκεντρώνει τις διαθέσιμες πληροφορίες που σχετίζεται με:

- α) ευκαιρίες καριέρας (πρακτική άσκηση και θέσεις πλήρους/μερικής απασχόλησης),
- β) κατάρτιση (marketing, HR, προγραμματισμός),
- γ) σεμινάρια που προσφέρονται από επιχειρήσεις & ευκαιρίες δικτύωσης,
- δ) διαγωνισμούς και
- ε) θέσεις εργασίας και προνόμια που προσφέρονται από startups.

- **Παροχή εξειδικευμένης κατάρτισης σε συγκεκριμένους θεματικούς τομείς.** Προκειμένου να μειωθεί το χάσμα ανάμεσα στις πανεπιστημιακές γνώσεις και τις ανάγκες των επιχειρήσεων, θα πρέπει οι επιχειρήσεις να αναλάβουν δράση. Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να συνεργαστούν με πανεπιστήμια και καταξιωμένα κέντρα κατάρτισης, προκειμένου να σχεδιάσουν από κοινού επιμορφωτικά προγράμματα σε τομείς & τις δεξιότητες που λείπουν από την αγορά εργασίας. Επιπλέον, οι μεγάλες επιχειρήσεις θα πρέπει να σχεδιάσουν και να προσφέρουν σεμινάρια κατάρτισης & προγράμματα ανάπτυξης δεξιοτήτων σε εξειδικευμένους τομείς όπως η ανάπτυξη λογισμικού και η κινητή τεχνολογία.

E. Εκτίμηση της επίπτωσης

Με βάση υπολογισμούς της BCG ([Δ2](#)), οι δημοσιονομικές δαπάνες υλοποίησης των προτεινόμενων φορολογικών και άλλων κινήτρων που ενθαρρύνουν και στηρίζουν την ανάπτυξη των startups θα ισοσκελιστούν εντός τεσσάρων ετών. Στην πρόβλεψη συνυπολογίζεται ο θετικός αντίκτυπος στην οικονομία από τη δημιουργία νέων startups και έμμεσα οφέλη σε επίπεδο άλλων φόρων.

Δ2. Δημοσιονομικές επιπτώσεις υλοποίησης πρότασης ΣΕΒ BCG. (BCG, 2018)

Όπως φαίνεται από το σχήμα, εάν εφαρμοστούν σήμερα οι φορολογικές και άλλες ρυθμίσεις που προτείνονται, τα δημοσιονομικά έσοδα το 2023 (~€30 εκατ.) θα είναι 3 φορές υψηλότερα από το κόστος των σχετικών ρυθμίσεων το 2018 (~€10 εκατ.).

Επιπλέον αξίζει να σημειωθεί ότι παρότι πολλές από τις πολιτικές αυτές πρωτοβουλίες μπορεί να συνεπάγονται, αρχικά, μικρό κόστος για το ελληνικό Δημόσιο, η ανάλυση της BCG δείχνει ότι ο καθαρός δημοσιονομικός αντίκτυπος των αλλαγών αυτών θα είναι εξαιρετικά θετικός και **θα συμβάλλει εντός πέντε ετών στη δημιουργία ενός οικοσυστήματος με 2.100 startups και περίπου 20.000 νέες θέσεις εργασίας.**

Οικονομικά μεγέθη μελών ΣΕΒ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ
€362 δισ.
71% συνόλου*

ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
€60 δισ.
48% συνόλου*

ΠΩΛΗΣΕΙΣ
€61 δισ.
46% συνόλου*

ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ ΚΕΡΔΗ
€3,3 δισ.**
42% συνόλου**

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ
200.000
11% συνόλου ασφαλισμένων στο ΙΚΑ

ΜΙΣΘΟΙ
€5 δισ.
20% συνόλου***

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ
€2,2 δισ.
26% συνόλου***

ΦΟΡΟΣ ΕΠΙ ΚΕΡΔΩΝ
€1,1 δισ.
31% συνόλου****

* 17.454 δημοσιευμένοι ισολογισμοί χρήσης 2016 που περιλαμβάνονται στη βάση της ICAP

** σύνολο κερδών κερδοφόρων επιχειρήσεων

*** % επί του συνόλου τακτικών αποδοχών (χωρίς bonus και υπερωρίες)/ασφαλιστικών εισφορών ασφαλισμένων στο ΙΚΑ

**** % επί του συνόλου εσόδων από φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων

Όραμα

Οραματιζόμαστε την Ελλάδα ως τη χώρα, που κάθε πολίτης του κόσμου θα θέλει και θα μπορεί να επισκεφθεί, να ζήσει και να επενδύσει.

Οραματιζόμαστε μια ανοιχτή, κοινωνικά υπεύθυνη και οικονομικά φιλελεύθερη χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προτάσσει την ισχυρή ανάπτυξη ως παράγοντα κοινωνικής συνοχής. Θέλουμε μια Ελλάδα δυναμικό κέντρο της ευρωπαϊκής περιφέρειας, με στέρεους θεσμούς, ελκυστικό κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, που προάγει τις εξαγωγές, την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, την παραγωγή και τις ποιοτικές υπηρεσίες, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη γνώση, τη συνοχή, τις ίσες ευκαιρίες και το κράτος δικαίου.

Αποστολή

Ηγεσία & Γνώση

Ο ΣΕΒ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στον μετασχηματισμό της Ελλάδας σε μια παραγωγική, εξωστρεφή και ανταγωνιστική οικονομία, ως ανεξάρτητος και υπεύθυνος εκπρόσωπος της ιδιωτικής οικονομίας.

Κοινωνικός Εταίρος

Ο ΣΕΒ, ως κοινωνικός εταίρος που πιστεύει στη λειτουργία των θεσμών, προωθεί στα αρμόδια όργανα της Πολιτείας και της Ε.Ε. τις απόψεις και θέσεις της επιχειρηματικής κοινότητας.

Ισχυρός Εκπρόσωπος

Ο ΣΕΒ διαμορφώνει θέσεις, αναλύσεις και προτάσεις πολιτικής για την οικονομία, τη βιομηχανία, την καινοτομία, την απασχόληση, την παιδεία και τις εργασιακές δεξιότητες, τον κοινωνικό διάλογο, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την εταιρική υπευθυνότητα.

Φορέας Δικτύωσης

Ο ΣΕΒ δικτυώνει τα μέλη του μεταξύ τους & με τα κέντρα αποφάσεων (εγχώρια και διεθνή), με στόχο τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας.

Σύγχρονες Επιχειρήσεις, Σύγχρονη Ελλάδα

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων και βιομηχανιών

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα

T: 211 5006 000

F: 210 3222 929

E: info@sev.org.gr

www.sev.org.gr

SEV Hellenic Federation of Enterprises

168, Avenue de Cortenbergh

B-1000 Bruxelles

T: +32 (0) 2 662 26 85

E: kdiamantouros@sev.org.gr

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΤΕ ΜΑΣ
ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ

